

B-2110

~~B-2110~~ (Semester - III)

8487/NH

Resources and Environment

Time: 3 Hrs

M. Marks: 45

Note:

1. Candidates are required to attempt **two questions each** from Sections A and B, and **all the questions** from Section C.
2. The outline stencil maps of the world/continents/countries may be used by the candidates.

Section - A

1. Define the term 'Environmental Geography'. Discuss in detail the interface between Resources and Environment. 7^{1/2}
2. Explain the 'Dynamic Concept' of resources. Classify resources into categories. 7^{1/2}
3. Write a detailed Geographical Note on Man-Environment Interrelations with respect to types of Economy. 7^{1/2}
4. Define the term 'Air Pollution'. Discuss in detail the various sources of Air Pollution and suggest measures to control it. 7^{1/2}

Section - B

5. Describe in detail the major Fishing Regions of the World. 7^{1/2}
6. Discuss the geographical distribution of Coal in the World. 7^{1/2}
7. Attempt a detailed analysis of the various geographical factors that affect the global distribution of population? 7^{1/2}
8. Following Ackerman's Population-Resource Relationship Criteria, describe in detail the various Population - Resource Regions of the world. 7^{1/2}

Section - C

9. Write a short note on each of the following: 15
  - i. The Trinity of Resources
  - ii. Inexhaustible Resources
  - iii. Optimum Utilization of Resources
  - iv. Taiga
  - v. The Coal Regions of India

Contd - - -

B-2110

ਸਮੇਸਟਰ-III)

ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ

8487/NH

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ: 45

ਧਿਆਨ ਹਿੱਤ:

1. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੇ 'ਭਾਗ-ੳ' ਅਤੇ 'ਭਾਗ-ਅ' ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ, ਅਤੇ 'ਭਾਗ-ੲ' ਵਿੱਚਲੇ ਸਾਰੇ ਦੋ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।
2. ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਸਟੈਂਸਿਲ ਨਕਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਭਾਗ - ੳ

1. ਵਾਤਾਵਰਣ ਭੂਗੋਲ ਨੂੰ ਸਟੀਕਤਾ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਧਨਾਂ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚਲੀ ਪਰਿਸਪਰਤਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 7^{1/2}
2. 'ਸਾਧਨਾਂ-ਦੀ-ਬਦਲਣਸ਼ੀਲਤਾ' ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਸਮੁੱਚਤਾ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ, ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰੋ। 7^{1/2}
3. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਭੂਗੋਲਿਕ ਨੋਟ ਲਿੱਖੋ। 7^{1/2}
4. ਵਾਯੂ-ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਵਾਯੂ-ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਪੂਰਵਕ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ਤੇ ਵਾਯੂ-ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਸੰਬੰਧੀ ਸੁਝਾਉ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ। 7^{1/2}

ਭਾਗ - ਅ

5. ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮਛਲੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 7^{1/2}
6. ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਲੇ ਦੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਵੰਡ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 7^{1/2}
7. ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਵਸੋਂ ਵੰਡ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ-ਪੂਰਵਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। 7^{1/2}
8. ਐਕਰਮੈਨ ਦੇ ਵਸੋਂ-ਸਾਧਨ ਸਬੰਧੀ ਮਾਪ-ਦੰਡਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਵਸੋਂ-ਸਾਧਨ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 7^{1/2}

ਭਾਗ - ਏ

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਵਰਨਣ ਕਰੋ:

15

- i. ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰਿਕੋਣਾਤਮਕਤਾ
- ii. ਅਮੁੱਕ ਸਾਧਨ
- iii. ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਅਨਕੂਲਤਮ ਵਰਤੋਂ
- iv. ਟਾਇਗਾ/ਤਾਇਗਾ
- v. ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੋਲਾ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ